

**XIX МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
“АБІТУРІЄНТСЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ ПЕРІОДУ ГЛОКАЛІЗАЦІЇ:
ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ”:
ПІДСУМКИ ТА РОЗДУМИ**

У лютому 2021 р. в Харківському гуманітарному університеті “Народна українська академія” (ХГУ “НУА”) відбулася традиційна щорічна наукова конференція, присвячена розвитку сучасної освіти. Цього разу темою обрано функціонування такої важливої проблеми, як абітурієнське середовище¹.

Харківське наукове співтовариство, вчені країни, які займаються розвідками різних аспектів освіти, добре знають цю експертну площадку та завжди із задоволенням беруть участь у лютневих наукових форумах. І це не дивно, оскільки за складом учасників і науковим рівнем дискусій зустрічі у ХГУ “НУА” за останні двадцять років набули визнання.

Міждисциплінарність підходів, участь у конференціях представників різних сфер і наукових напрямів, міжнародна складова підвищують рівень лютневих зустрічей.

Вже багато років вчені з різних країн, міст України та закладів освіти Харкова збираються у ХГУ “НУА”, щоб обмінятися думками щодо різних актуальних питань розвитку сучасної освіти. Не становить винятку і конференція 2021 р., у роботі якої взяли участь учені Польщі, Швеції, Німеччини, Словенії, Казахстану, Білорусі, Сербії, Франції та багатьох міст України.

Тема конференції не випадково стосувалася проблем формування та розвитку абітурієнського середовища в умовах перебігу процесів глокалізації. Цифровізація суспільних відносин, глобалізація інформаційних потоків, уніфікація культурних кодів, трансформація соціально-економічних відносин та інші фактори викликають значні зміни у прагненнях і намірах можливих абітурієнтів. Абітурієнське середовище охоплює не тільки осіб різних вікових груп, які прагнуть отримати вищу освіту, але й комплекс відносин щодо самовизначення, вибору, підготовки й випробувань при вступі на навчання за відповідним освітнім рівнем.

Зміни в абітурієнському середовищі потребують вивчення й переосмислення, і в цьому контексті важливою проблемою є пошук нових шляхів, способів і механізмів забезпечення важливої функції системи вищої освіти – формування гуманістичного світогляду людини у поєднанні з набуттям професійних креативних здібностей в умовах інноваційних і технологічних трансформацій.

¹ Абітурієнське середовище періоду глокалізації: шляхи формування та тенденції розвитку: матеріали XIX Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 12 лют. 2021 р. / М-во освіти і науки України, Ін-т вищої освіти НАПН України, Харк. гуманітарний ун-т “Нар. укр. акад.”. Харків: Вид-во НУА, 2021. 208 с. URL: <http://dspace.nua.kharkov.ua/jspui/handle/123456789/2134>

Конференція проходила у змішаному форматі відео- та очного спілкування. Її розпочато традиційним виступом модератора конференції – ректора Харківського гуманітарного університету “Народна українська академія”, доктора історичних наук, професора К.В. Астахової (*Глобальна “карта” освіти та її вплив на формування абітурієнтського середовища*), який задав тон, настрої і вектор обговорення.

Модератор зазначила, що теми конференції, як і попередні, організатори не вигадують, а беруть безпосередньо з практичного власного досвіду, який ХГУ “НУА” набуває як єдиний у країні реально діючий модуль безперервної освіти, що поєднує у собі всі рівні освіти від дошкільної до післядипломної.

Професор К.В. Астахова також привернула увагу присутніх до деяких важливих положень. Йшлося про принципову неможливість і хибність спроб використовувати сучасні тенденції для прогнозування майбутнього освіти. “Тенденції, що нині спостерігаємо, – підкреслила модератор, – не можуть бути підставою для прогнозування. Темпи змін і непередбачуваність процесів роблять будь-який досвід неможливим для використання. Потрібні інші підходи та принципи”.

Крім того, Катерина Вікторівна наголосила, що визначення поняття “абітурієнтське середовище” у вітчизняній науковій літературі поки що відсутнє. І тим ціннішою є спроба дати трактування поняття та подискутувати з цього приводу саме на конференції².

“Найближчим часом ми станемо свідками формування світових освітніх ареалів, які вже складаються на підґрунті мовної й культурної єдності. З огляду на ці процеси, важливо зорієнтуватися щодо позиції української системи освіти”, – наголосила К.В. Астахова.

Метром конференції, а саме так визначають організатори автора пленарної доповіді, виступив доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України В.С. Пономаренко – ректор Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, який представив доклад: “*Кластеризація абітурієнтського середовища як результат дії механізмів самоорганізації учасників освітнього процесу*”, підготовлений за результатами кількарічних розвідок вченого. З власними роздумами-доповідями виступили експерти: ректор Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доктор соціологічних наук, професор, академік НАН України, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, голова Ради ректорів Харківського вузівського центру В.С. Бакіров (*Нові форми комунікації з абітурієнтами: досвід Каразінського університету*); доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історіографії, джерелознавства та археології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна С.І. Посохов (*Політика (не)довіри в системі “школа – заклад вищої освіти”: сторінки історії та сучасність*);

² Астахова Е.В. Глобальная “карта” образования и её влияние на формирование абитуриентской среды. *Абітурієнтське середовище періоду глокалізації: шляхи формування та тенденції розвитку: матеріали XIX Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 12 лют. 2021 р.* / М-во освіти і науки України, Ін-т вищої освіти НАПН України, Харк. гуманітарний ун-т “Нар. укр. акад.”. Харків: Вид-во НУА, 2021. С. 15–19.

доктор соціологічних наук, професор, проректор з навчально-методичної роботи Харківського гуманітарного університету “Народна українська академія” К.Г. Михайлева (*Інституційна довіра як фактор впливу університету на абітурієнтське середовище*); засновник Агентства інтернет-маркетингу “MAVR” В.В. Рикова представила погляд роботодавців і бізнес-середовища на студентів в умовах глокалізації з наведення результатів практичних досліджень і кількісних оцінок каналів і джерел інформації щодо вибору абітурієнтами спеціальностей і закладів освіти тощо.

У конференції взяли участь такі провідні зарубіжні вчені: доктор економічних наук, професор К. Віпке (Університет Карлсруе, Німеччина), PhD. з лінгвістики, доцент Д. Дьок (Фрайбурзький університет імені Альбрехта Людвіга, Німеччина), доктор економічних наук, професор Е. Міттельштедт (Південно-Вестфальський університет прикладних наук, м. Мешедє, Німеччина), PhD., професор корпоративного управління Коллін С.-О. (Вільний університет Скандії, м. Крістіанстад, Швеція, афілійований професор Харківського гуманітарного університету “Народна українська академія”), доктор історичних наук, професор Р. Томашевський (Поморська академія, м. Слупськ, Польща), доктор філософських наук, професор, заслужений працівник освіти Республіки Білорусь М.І. Вишневський (Могильовський державний університет імені А.О. Кулешова, Білорусь), кандидат педагогічних наук, доцент, О.І. Снопкова (Могильовський державний університет імені А.О. Кулешова, Білорусь), аспірантка М. Ковальчик (Інститут педагогіки Поморської академії, м. Слупськ, Польща), PhD-студент М. Каламкович (Педагогічний факультет Новосадського університету, м. Сомбор, Сербія), начальник відділу академічної мобільності А. Коспанова (Алматинський університет менеджменту, Казахстан) та інші.

У своїх доповідях і коментарях вони порушили питання визнання й інтегрування мовної спадщини людини системами освіти в Канаді, Німеччині та Норвегії, запровадження допоміжних технологій у контексті забезпечення інклюзії студентів з особливими потребами, характеристики випускників середніх шкіл з позицій соціального оточення регіонального університету в умовах глобалізації та локального освітнього простору, характеристики випускників середніх шкіл як групи споживачів в епоху глобалізації, трансформації університетів від закритих до еластичних, особливостей освіти для соціального підприємства в глокалізованому світі, необхідності запровадження інноваційних підходів в університетах при реалізації післядипломної освіти з позицій філософського осмислення процесів глокалізації та освіти дорослих тощо.

На конференції оприлюднено результати науково-дослідної роботи учених ХГУ “НУА” за темою: “Інтелектуальний потенціал суспільства в умовах перманентних соціальних змін: шляхи збереження й розвитку” та результати наукових досліджень учених таких провідних закладів вищої освіти та наукових організацій: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Інститут економіки та прогнозування НАН України, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Харківський національний університет

радіоелектроніки, Харківський національний університет внутрішніх справ, Національний фармацевтичний університет, Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, Національний університет “Запорізька політехніка”, Хмельницький інститут соціальних технологій Університету “Україна”, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Українська інженерно-педагогічна академія, Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана та ін.

Постійні учасники наукових зустрічей у ХГУ “НУА” – керівники загальноосвітніх і спеціалізованих шкіл, гімназій, ліцеїв, зокрема, Т.І. Бондар (Спеціалізована економіко-правова школа ХГУ “НУА”), Ю.В. Єременко (Харківський фізико-математичний ліцей № 27), Т.В. Нев’ядомська (Харківська гімназія № 13), Т.В. Пилипенко (Богодухівський професійний аграрний ліцей), В.С. Поливаний (Харківський науковий ліцей-інтернат “Обдарованість”), Н.В. Судакова (Харківська гімназія № 14) тощо, акцентували увагу на проблемах підготовки школярів до самостійного вибору професії й освітньої траєкторії, теоретико-методологічного аналізу культурно-освітнього середовища школи, особливостей побудови освітньої траєкторії обдарованої молоді, взаємодії закладів вищої освіти та закладів середньої освіти у формуванні абітурієнтського середовища, проблем і перспектив розвитку професійно-технічної освіти в Україні, сучасних векторів взаємодії університету та школи.

На конференції оприлюднено різні аспекти бачення проблематики оцінки й аналізу абітурієнтського середовища. Зокрема, доктор соціологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України, директор Харківського регіонального центру оцінювання якості освіти О.Л. Сидоренко вважає зовнішнє незалежне оцінювання ефективною системою відбору достойних абітурієнтів до закладів вищої освіти; кандидат соціологічних наук, начальник Управління освіти адміністрації Слобідського району Харківської міської ради Т.В. Пилаєва проаналізувала вплив батьків на розвиток абітурієнтського середовища. Цікавими виявились і коментарі першокурсників ХГУ “НУА”, які брали участь у роботі круглого столу, вони зазначили власні підходи до вибору університету та освітніх програм.

Вітчизняні вчені у своїх виступах порушували такі актуальні питання: визначення сучасних проблем формування абітурієнтського середовища та розробка засобів їх вирішення; дослідження інституційної довіри як фактора впливу університету на абітурієнтське середовище; виявлення масштабу впливу культурно-освітнього середовища на вибір абітурієнтів; виокремлення особливостей та моделей роботи з абітурієнтами, які мають відхилення в стані здоров’я та особливі освітні потреби; практика та способи використання соціальних мереж як інструменту профорієнтаційної роботи з абітурієнтами закладів вищої освіти; реплікації соціальної нерівності на освітньому переході “школа – ЗВО”; практичні питання формування психологічної культури сучасного абітурієнта; проблеми вибору абітурієнта у полі освітніх можливостей; організація та ефективність тренувального тестування старших школярів в умовах комплексу неперервної освіти; проблемні питання співпраці в системі “школа – ЗВО” з позицій професійного самовизначення старшокласників; питання готовності

й адаптації абітурієнтів до умов навчання у закладі вищої освіти; глобальні виклики та локальна реакція в сфері розвитку початкової освіти в Україні; осмислення глокалізації абітурієнтського вибору в контексті глобального майбутнього; дослідження мотивації вибору абітурієнтами освітніх програм; проекція ЗНО з української мови та літератури на формат університетських студій; організаційно-методичний і психолого-педагогічний аспекти формування контингенту здобувачів освіти сучасного закладу вищої освіти; соціальні ризики внутрішньої академічної мобільності абітурієнтів з Донбасу; особливості профорієнтаційної складової сучасної взаємодії школи та закладів вищої освіти; побудова професійних планів у контексті життєвих стратегій сучасного абітурієнта; завдання ціннісно-інституційного структурування абітурієнтського середовища в умовах глокалізації та фундаментальних технологічних змін; формування професійних компетенцій випускників закладів вищої освіти як проблемне поле реалізації кар'єрних стратегій сучасної української молоді; освітня міграція як фактор розвитку людського капіталу регіонів тощо.

Хотілося б зазначити традиційно високий рівень проведення конференції та цікаві виступи доповідачів, діалогову форму роботи, обмін думками. XIX Міжнародна науково-практична конференція “Абітурієнтське середовище періоду глокалізації: шляхи формування та тенденції розвитку” зібрала понад 150 учасників. Це була високопрофесійна важлива розмова про освіту, яка допомогла гостріше відчутти больові точки сучасного абітурієнтського середовища, адже ХГУ “НУА” створювався не лише як навчальний, але й як освітньо-науковий комплекс безперервної освіти.

Учасники конференції дійшли згоди, що однієї зустрічі раз на рік недостатньо. Потрібні різні форми продовження обговорень і дискусій, які почалися на форумі. Це можуть бути семінари, експертні сесії, круглі столи, що дозволять розгортати дискусію та поглиблювати наукові розвідки. Вдалося досягти конкретної домовленості про таке розширення конференційного формату вже в цьому році.

В.Ю. Бабаєв,

*канд. наук держ. упр., доц.,
завідувач кафедри економіки і права
Харківського гуманітарного університету
“Народна українська академія”,
вул. Лермонтовська, 27, Харків, 61000, Україна,
email: BabaevV@ukr.net,
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8652-2974>,*

О.А. Іванова,

*канд. екон. наук, доц.,
проректор з науково-дослідної роботи
Харківського гуманітарного університету
“Народна українська академія”,
вул. Лермонтовська, 27, Харків, 61000, Україна,
email: ecpr@ukr.net,
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6181-2067>*

V.Yu. Babaev,

*PhD. (Public Administration), Associate Professor,
Head of the Department of Economics and Law,
Kharkiv University for the Humanities
"People's Ukrainian Academy",
27, Lermontovska Str., Kharkiv, 61000, Ukraine,
email: BabaevV@ukr.net,
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8652-2974>,*

O.A. Ivanova,

*PhD. (Economics), Associate Professor,
Vice-rector for academic research work,
Kharkiv University for the Humanities
"People's Ukrainian Academy",
27, Lermontovska Str., Kharkiv, 61000, Ukraine,
email: ecpr@ukr.net,
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6181-2067>*